

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИДАВНИЧОЮ СПРАВОЮ В УКРАЇНІ

Політичні, економічні та культурні зміни, що відбулися в нашій державі останнім часом, привели до докорінної зміни всіх сторін життя сучасного суспільства. Звичайно ж, вони не могли обійти й видавничу справу в цілому, Видавнича справа, як і уся економіка країни, здійснює перехід до ринкових відносин. Процес їх становлення є надзвичайно складним і вимагає великих зусиль, часу та матеріальних затрат. У зв'язку з тим, що зменшилася фінансова підтримка видавничої справи з боку держави, головною рушійною силою її розвитку в нових ринкових умовах виступає її комерціалізація, тобто перехід на розрахункові відносини, що дозволяють розвивати видавничу справу завдяки отриманню прибутку від продажу друкованої продукції, що, в свою чергу, висуває високі вимоги до її якості. Саме тому це потребує нової точки зору на видавничу справу з боку державного управління.

Зміна умов та більш складні завдання видавничої справи висувають нові і, здебільшого, вищі вимоги до її управління, що, в свою чергу, обумовлює необхідність подальшого розвитку теоретичних основ удосконалення методів, форм та організації цілеспрямованого впливу суспільства на складний комплекс виробництва друкованої продукції. Складність та протиріччя цих проблем, окрім того, обумовлені тим, що у видавничій справі управлінські фактори тісно переплітаються з економічними.

Відомі видавці, бібліографи, а також економісти, такі як: О.І. Загумена, М.В. Здобнов, Т.І. Ківшар, І.І. Кривецький, В.О. Маркус, С.І. Маслов, М.В. Машкова, С.А. Рейсер, Г.Г. Родін, М.С. Тимошик, В.В. Хоню, М.І. Ясинський та ін. присвятили свої роботи різноманітним аспектам видавничої справи. Більшість із запропонованих ними рекомендацій впроваджені у видавничій практиці. Але автор спостерігає невелику кількість наукових праць з управління видавничою справою, які б відповідали вимогам комплексного вирішення державних та економічних завдань, що, в свою чергу, визначає актуальність подальшого розвитку цього напрямку.

Метою даної статті є спроба дати наукове обґрунтування деяким новим аспектам управління видавничою справою в Україні.

Згідно зі ст.5 Закону України «Про видавничу справу», державна політика у видавничій справі спрямовується на підтримку розвитку національного книговидання, наповнення україномовними виданнями ринку, фондів бібліотек, забезпечення потреб навчальних і наукових закладів, Збройних Сил України та інших військових формувань, правоохоронних органів, підприємств, установ та організацій необхідними виданнями державною мовою [2]. Звичайно ж, окреме й навіть вагоме місце займає видавнича справа в системі органів внутрішніх справ України. Радикальне оновлення всіх сфер життя, перехід до громадянського суспільства і правової держави вимагають постійного пошуку нових засобів і прийомів роботи ОВС [3, с.408]. Такими новими та необхідними засобами для українських правоохо-

ронних органів є видавнича продукція, в якій відобразатиметься інформація стосовно нововведень в нормативно-правові акти, прийняті Верховною Радою України, Президентом та Кабінетом Міністрів України, іншими органами виконавчої влади щодо зміцнення правопорядку, удосконалення державного управління, забезпечення прав і свобод громадянина, надійного захисту особи, суспільства та держави від злочинних посягань та ін.

У світі історично склалася досить розвинена система інформування видавничої сфери, котра забезпечує потреби книжкового бізнесу. В Україні на сьогодні відсутня така система, яка б реагувала на всі зміни, що відбуваються на книжковому ринку. Попередню інформаційну систему старого зразка, що базувалася на досить жорсткій централізації інформаційних потоків та зосередженні всієї книговидавничої інформації в декількох державних та республіканських виданнях, практично зруйновано, а нової ефективною, на жаль, ще не створено.

Якісно нові ринкові умови розвитку та функціонування видавничої галузі вимагають відповідної системи інформаційного забезпечення книжкового бізнесу. За цих обставин суб'єкти видавничої справи мають повно й оперативно інформувати своїх користувачів (покупців) про видання, що знаходяться в продажу, та вмотивовано бути націленими на розповсюдження видавничої продукції та отримання прибутку, який у подальшому використовуватиметься для розвитку видавничої справи.

Також особливу увагу, на думку автора, слід приділяти інформуванню організацій, підприємств, органів виконавчої влади, керівництва вищими навчальними закладами та інших користувачів видавничої продукції про видання, що готуються до друку, відомості про передплату на періодичну та інші види літератури, про місця продажу «свіжих» надходжень, залучаючи до цього центральну та місцеву пресу, радіо, телебачення, тобто засоби масової інформації, адже саме через ці канали більшість населення отримує інформацію.

Видавнича продукція виступає одним із головних засобів відображення інформації про досягнення сучасної науки і техніки. Своєчасне доведення такої інформації до суспільства – важлива умова міцного сполучення науки із всіма сферами державного управління та збільшення його ефективності. Не дивує й той факт, що поряд із книгою у звичній для нас «класичній» формі, паралельно буде розвиватися й електронна книга – у меншій мірі на компакт-дисках, в більшій – з використанням глобальної мережі «Інтернет» [3, с.316]. Разом з тим, все це є питанням майбутнього, видавнича продукція в її традиційній формі може тільки «потіснитися» в розумних межах, «крокуючи назустріч» технічному прогресу, але ніколи не поступиться своїм пріоритетними позиціями.

На думку автора, у зв'язку з глобальною комп'ютеризацією усіх сфер державного управління, нагальною є проблема комплексного підходу до оснащення видавництва сучасними технічними засобами при одночасному визначенні шляхів їх техніко-технологічного розвитку та вирішення проблеми підготовки спеціалістів нових професій з врахуванням трансформації старого видавничого процесу в новий [4, с.13]. У світовій практиці спо-

стерігається тенденція росту використання сучасних комп'ютерних технологій при обробці наукових видань, первинної публікації дисертаційних досліджень, матеріалів конференцій, спеціальної малотиражної періодики та ін. Завдяки цьому, в десятки разів скорочуються строки видання друкованої продукції та зберігаються кошти на виробництво і розповсюдження цих видань. Але, на жаль, через недостатність фінансування не всі видавництва можуть зараз дозволити собі таку техніку та обладнання.

Офіційні видання, книги, газети, журнали та інші види друкованої продукції все більш активно впливають на різні аспекти подальшого розвитку сучасного громадянського суспільства. Духовні потреби населення зростають кількісно і якісно. У процесі здійснення управління видавничою справою, для більш повного задоволення різноманітних духовних потреб людей, особливо важливе місце займають засади щодо збільшення кількості друкованої продукції і зростання її якості, а також врахування попиту читачів.

Перед управлінням видавничою справою в Україні з боку держави викликають завдання не тільки виробничого характеру, але й активного вивчення потреб населення в цій галузі. Важливу роль у вирішенні цього завдання відіграє формування читацького попиту, з урахуванням впливу засобів масової інформації, подій, що відбуваються в світі. Вся друкована продукція впливає на розвиток людини як особистості. Без врахування вищенаведеного неможливий процес формування книжкового асортименту. Бо саме через книжкову торгівлю безпосередньо здійснюється реалізація видавничої продукції та отримання прибутку [5, с.9]. Тому цю проблему можна вирішити як за допомогою методів масового вивчення думки читача щодо виданої літератури, так і за допомогою аналізу рекламування, розповсюдження та продажу видавничої продукції.

На кожному історичному етапі, починаючи від появи друкарства і до наших днів, змінювалась не лише змістовна сутність книги, а й її форма та художні особливості внутрішнього та зовнішнього оформлення, набували нових ознак загальні принципи створення книги як цілісного художньо-поліграфічного комплексу. Перед українськими видавництвами, поліграфістами й художниками постає завдання – піднести рівень друкованої продукції, досягти органічної єдності усіх елементів книжкового оформлення, як зовнішнього, так і внутрішнього. Це й зумовило значний прогрес в ілюструванні й зовнішньому оформленні творів художньої, наукової, технічної, мистецтвознавчої та іншої літератури [6, с.6]. На сьогоднішній день розв'язання проблеми піднесення художнього і поліграфічного рівня книжок, що видаються, перебуває у тісному зв'язку з діяльністю спеціалізованих вищих навчальних закладів країни, зокрема Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова (нині Українська академія друкарства), Київської та Харківської державних академій мистецтв, де підготовка висококваліфікованих кадрів відповідає загальним потребам сучасної видавничої справи.

Таким чином, аналізуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки:

– перехід видавничої справи на шлях до ринкових відносин потребує розвитку теоретичних основ удосконалення методів, форм та організації державного управління;

– видавнича справа в системі ОВС України повинна забезпечувати правоохоронні органи видавничою продукцією, що відображає останні нововведення в національному та міжнародному законодавстві, удосконалення правоохоронної діяльності;

– на етапі становлення сучасного громадянського суспільства виникає потреба у створенні якісно нової системи інформування видавничої справи та системи належного інформаційного забезпечення книжкового бізнесу. Такі системи повинні формуватися через призму управління видавничою справою в Україні;

– у зв'язку із швидким розвитком електронної форми спілкування (глобальна комп'ютеризація, впровадження мережі «Інтернет» та ін.) виникає потреба у розповсюдженні видавничої продукції через електронні носії інформації, що, в свою чергу, потребує комплексного підходу з боку управління видавничою справою до оснащення видавництва сучасними комп'ютерними технологіями;

– розвиток інформаційно-духовних потреб суспільства ставить перед управлінням видавничою справою в Україні завдання щодо формування розумних читачьких потреб шляхом використання засобів масової інформації та врахування попиту читачів;

– високий рівень розвитку суспільства вимагає й відповідної якості друкованої продукції. Розв'язання цієї проблеми вбачається у тісному зв'язку з діяльністю спеціалізованих вищих навчальних закладів країни, де підготовка висококваліфікованих кадрів відповідає нагальним потребам сучасної видавничої справи в Україні.

Таким чином, у цій роботі нами зроблена спроба розглянути деякі сучасні проблеми удосконалення управління видавничою справою в Україні. Але, враховуючи недостатню розробленість у науці цієї теми, автор у роботі акцентує увагу на необхідності подальшого дослідження у цьому напрямку.

Список літератури: 1. Закон України «Про видавничу справу» від 5 липня 1997 р. // ВВР України. 1997. № 32. Ст.206. 2. Бандурка О.М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення. Х., 1999. 3. Васильев В.И. Издательская деятельность Академии наук в ее историческом развитии (от зарождения до наших дней)/ М., 1999. 4. Родин Г.Г. Совершенствование управления издательским делом (вопросы методологии): Автореф. дис...канд. экон. наук. М., 1983. 5. Загуменна О.І. Становлення та розвиток книготорговельної бібліографії в Україні (XVIII–XX ст.): Автореф. дис...канд. іст.наук. К., 2002. 6. Шпаков А.П. Книга і час (Огляд книговидавничої справи на Україні). К., 1997.

Надійшла до редколегії 04.06.03